

MEZEY KATALIN
**„...a tüzet is fölgyújtom,
 a vizet is eloltom,
 a földet is elföldelem!”**

Marsall László halálára

Ami nincs Marsall László verseiben megírva, az nincs is. De ami nincs, még az is meg van írva Marsall László verseiben. Mert ha addig nem is volt, most már van, és ha most már van, akkor lesz ezután is. Egyébként is, amit versbe lehet írni, az van. Kell, hogy legyen.

Amit a fantázia előhív, amit az álom beenged a tudat hasadékain át, ami csak beszél, beköszön, váratlan behallatszik, ami hirtelen feltűnik, mintha ablak nyílna ott, ahol addig fal volt, épp csak annyi időre, hogy belehallgass egy nem tudni hol és hova siető tömeg ismeretlen arcú épp arra elmenőinek beszélgetésébe, mielőtt az ablak szertefoszlik, a fal visszafeketedik és megsüketül. Ki mondta? Mit mondott? Kinek mondta? Hiszen hallottam, de nem emlékszem rá. Hogy lehet, hogy amikor elhangzott, értettem, sőt egyetértettem, bólintottam is, és most már arra sem tudok emlékezni, mi volt az, mi lehetett az, csak arra, hogy láttam és hallottam és értettem.

Nem a logika, a kimondást itt nem a szabályok által fűzött szavak kényszere vezeti, hanem a minden egyszerre létező, kiemelések nélkül, együtt, egymásba öltve. Kicsisége vagy nagysága szerint nem állítva sorba, mert nem mindig az a kicsi, és nem mindig az a nagy. Minden, ahogy felbukkan, albérletbe, társbérletbe és tulajdonba, minden mindennel. Ismerősen, de valószínűtlenül. Valószínűen, de ismeretlenül.

Egy öregember álma, A boros öreg, Az ábrándozó, Mariska nene mondogalódása, a Tanyasi öreg, a Vangyel nő, A kizárt öreg, A macskás Irmuska, A beteglátogató, A nagy halász-vadász mester, Gébácsi, Kluzsinszky, az agg király, Csibor Juci néni és az Öreg Varjas.

Persze, messze nem színes zsáner, Brueghel vagy Tenier festette karakter-gyűjtemény ez a költészet, olvasván néha inkább Hieronymus Bosch jut az eszünkbe. A szeretet olykor egybegyűjti mindazt,

amire előtte szétsugárzott, megmutatja, ami megmutatta neki magát.

*„Orsójára visszagombolyodik az idő,
 és lesz, mint úttesten heverő nyúl teteme,
 de még inkább roncsstelep, kietlen télvégi havazásban.
 És minden mulasztás vétek,
 egy-egy szerepét vesztett, rozsdás csavar,
 s a vágyakozás és latolgatás,
 mint porviharban gyalogló ember lábnyoma,
 és minden föl-fölmerülő, foszlékony –
 elsárgult újságok cafatja szanaszét...”*

– írja a *Meditáció hajnalhasadáskor* című versben, szinte tankölteményként arra, hogyan lehet a fogalmakat képekkel felidézni, jelentéstartalmukat megmozgatni, hozzáadni vagy elvenni belőlük, hogyan lehet a nyelvet a szavak rabságából kiszabadítani, anélkül, hogy elvetnénk őket, új nyelvet alkotni, anélkül, hogy a régit elrontanánk.

Új nyelvet alkotni, amit mindenki érteni vél, de ha jobban odafigyel, mégsem érti. Új nyelvet alkotni, amire mindenki kapásból rávágja, hogy érthetetlen, de ha jobban odafigyel, be kell vallania, legalább magamagának, hogy érti. Vagy ha nem is érti, de emlékszik rá. Valahol hallotta már, bár nem tudja, hol és kitől?

Marsall László mégsem a spontán vers fenoménja – hanem intellektuális költő volt. Annyira, hogy belátta, vagy inkább végelkeseredésében egyszer kiókumulálta magának, hogy egy olyan világot, amelyben semmi sem megy a józan ész útján, vagy ha igen, akkor is csak visszafelé; semmi sem úgy van, ahogy hirdetik, semmi sem úgy igaz, ahogy legharsányabban hangoztatják – egy ilyen világot nem kell, mert nem is lehet a ráció pórázán elővezetni. Annál kevésbé, mivel egyikünk sem mondhatja magáról, hogy kívülálló. Ha bolond a világ, hát bolondjai vagyunk, ha darabokra tört, hát cserepei vagyunk, ha kegyetlen, hát véresek vagyunk mindannyian.

Hogy verseinek a képi szertelenség és a nyelvi eredetiség mellett a humor, az önironia, a groteszk és az abszurd látásmód a legfőbb jellemzője, azért van, mert hittel és szeretettel élő ember volt. Nem akarta, hogy elveszítsük a reményünket, ezért sosem beszélt velünk egész komolyan. Nem állította, hogy nem lesz holnaputánunk. Csak figyelmeztetően megkérdőjelezte.